

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ตามความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน
Desirable Characteristics of the Psychology Graduates, Chiang Mai Rajabhat
University as perceived of Enterprises in Chiang Mai and Lamphun

ปวีณา โฆสิตโต¹ จุฑารัตน์ เปลวทอง² พัดชา ปินทะดิษ³ ทศนีย์ บุญแรง⁴
Paweena Kosito¹, Chutarat Plewthong², Patchar Pinthadit³, Tatsanee Boonraeng⁴

(วันรับบทความ 11 เมษายน 2567, วันแก้ไขบทความ 3 พฤษภาคม 2567, วันตอบรับบทความ 24 พฤษภาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาตามความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนที่รับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพจิตวิทยา จำนวน 30 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า สถานประกอบการมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) โดยด้านคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมาคือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.49$) ด้านคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.47$) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.18$) ด้านความรู้ ($\bar{X} = 4.12$) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{X} = 4.02$) และด้านคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิต ($\bar{X} = 3.97$) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาตามความต้องการของสถานประกอบการประกอบไปด้วย ด้านวิชาชีพจิตวิทยาและการให้การปรึกษา ด้านการคิด ด้านภาษาและการสื่อสาร ด้านพฤติกรรมการทำงาน และด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา ประกอบไปด้วย ทักษะวิชาชีพทางจิตวิทยา ทักษะวิชาชีพในการทำงาน ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร และทักษะทางสังคมและการทำงาน

คำสำคัญ: คุณลักษณะที่พึงประสงค์ จิตวิทยา สถานประกอบการ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, paweena_kos@cmru.ac.th
Assistant professor, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University.

² อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, chutarat007@yahoo.com
Lecturer, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, patchar_pin@cmru.ac.th
Assistant professor, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University.

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, Tatsanee_boo@g.cmru.ac.th
Assistant professor, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University.

Abstract

The objectives of this research were to 1) to study satisfaction toward the characteristics of psychology students of Chiang Mai Rajabhat University 2) to study the desirable characteristics of psychology graduates as perceived of enterprises in Chiang Mai and Lamphun. The target group was 30 enterprises in Chiang Mai and Lamphun that accept students for professional training in psychology. The instruments used in this research were both closed-ended and open-ended questionnaires. Data were analyzed using statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. and content analysis.

The results revealed that the enterprises were satisfied with the overall characteristics of psychology students at a high level ($\bar{X} = 4.26$). The moral and ethical aspect has the highest ($\bar{X} = 4.59$), followed by interpersonal skills and responsibility ($\bar{X} = 4.49$), characteristics of university identity ($\bar{X} = 4.47$), numerical analysis skills, the use of information technology ($\bar{X} = 4.18$), knowledge ($\bar{X} = 4.12$), intellectual skills ($\bar{X} = 4.02$), and special characteristics of graduates ($\bar{X} = 3.97$), respectively. The desirable characteristics of psychology graduates as perceived of the enterprises include professional psychology and counseling, thinking, language and communication, work behavior, and morality and ethics. The required skills for the performance of psychology graduates consist of professional skills in psychology, professional skills in work, language and communication skills, and social and working skills.

Keywords: Desirable Characteristics, Psychology, Enterprises

บทนำ

ในปัจจุบันวิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตทั้งในด้านการใช้ชีวิตส่วนตัว การทำงาน การติดต่อสื่อสาร และความสัมพันธ์ทางสังคม พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของบุคคลในประเทศที่เปลี่ยนไปดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาทั้งในเชิงพฤติกรรม เชิงอารมณ์ และทางการคิดของบุคคล ปัญหาพฤติกรรมของบุคคลอาจเกิดจากความเครียดในการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิตประจำวัน อันจะส่งผลกระทบต่อครอบครัวตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง การเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทยที่เป็นไปอย่างรวดเร็วมีผลต่อการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันของคนในองค์กรและชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งพฤติกรรมของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาทั้งในหน่วยงานที่เป็นสถานศึกษา และสถานที่ทำงาน เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในหน่วยงานดังกล่าว และสามารถพัฒนา ส่งเสริม ช่วยเหลือ และแก้ปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งนักจิตวิทยาที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชนมีบทบาทอย่างมากในการช่วยแก้ปัญหาพฤติกรรมของบุคคล สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และแผนการศึกษาชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ทรัพยากรมนุษย์จึงนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จโดยเฉพาะยุคประเทศไทย 4.0 ที่แต่ละองค์กรล้วนต้องการบุคลากรที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อช่วยขับเคลื่อนและช่วยยืนยันว่าองค์กรจะอยู่รอดภายใต้การแข่งขันที่รุนแรง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบุคลากรยุคประเทศไทย 4.0 ที่ควรมี 7 คุณลักษณะ ได้แก่ (1) รู้งานตามอาชีพ (2) ทักษะภาษาเป็นเลิศ (3) เชี่ยวชาญเทคโนโลยี (4) มุ่งสร้างนวัตกรรม (5) พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (6) ทักษะคิดเชิงบวก และ (7) บุคลิกภาพเหมาะสมตามกาลเทศะ (ชนากานต์ สุวรรณรัตน์ศรี และคณะ, 2562) สอดคล้องกับการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2557, อ้างถึงใน จันทจิรา ปานลิ้ม, 2558) ที่ศึกษาเรื่องทักษะแห่งอนาคตใหม่ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า การรอบรู้ สาระวิชามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของนักศึกษา แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาต้องสอดแทรกทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักศึกษาในการเข้าสู่การทำงานซึ่งมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นในโลกปัจจุบัน ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและความร่วมมือ ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ด้านเทคโนโลยีการศึกษาและความสามารถในการเชื่อมโยงกัน การมีส่วนร่วม เพื่อให้พลเมืองและแรงงานมีประสิทธิภาพสามารถแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย ทักษะชีวิตและอาชีพ ต้องมีทักษะการคิดและองค์ความรู้ ความสามารถแข่งขันด้านข้อมูลข่าวสาร และการดำรงชีวิตโดยพัฒนาทักษะชีวิตให้เพียงพอ เช่น ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว การริเริ่มและการกำกับดูแลตนเองได้ การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ รวมถึงภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เน้นการศึกษาให้บัณฑิตที่จบการศึกษาจากสาขาวิชาจิตวิทยาสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในศาสตร์ด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจพฤติกรรมและกระบวนการคิดของบุคคลในสังคม อันนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมตลอดจนสามารถใช้ความรู้ทางจิตวิทยาในการพัฒนาสังคมร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งความต้องการนักจิตวิทยาในแต่ละหน่วยงานอาจจะมีลักษณะความต้องการที่แตกต่างกันตามประเภทและวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน เช่น การใช้จิตวิทยา

ในการวางแผนและพัฒนาคน การใช้จิตวิทยาในการให้การปรึกษาผู้ที่มีปัญหา เป็นต้น หลักสูตรจิตวิทยาให้ความสำคัญกับการผลิตบัณฑิตที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีความเชี่ยวชาญด้านการให้การปรึกษา การออกแบบเครื่องมือทางจิตวิทยา ที่สามารถประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาและพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์กรและท้องถิ่นตรงตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่นได้

จากข้อมูลที่กำลังมาข้างหน้าจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาตามความต้องการของผู้ประกอบการมีความสำคัญอย่างมากสำหรับการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ตามความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน เพื่อให้หลักสูตรจิตวิทยามีคุณภาพสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ตามความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนที่มีงานเกี่ยวข้องกับวิชาชีพทางจิตวิทยา กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) คือ สถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนที่รับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 แห่ง ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาตามความต้องการของสถานประกอบการ และความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ของผู้ประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน ซึ่งครอบคลุมเนื้อหา 7 ด้าน สอดคล้องกับการรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ (TQF) หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา รวมถึงอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อันประกอบไปด้วย 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) ด้านคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิต และ 7) ด้านคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

ขอบเขตด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามความต้องการของสถานประกอบการ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการ ได้แก่ หน่วยงาน ประเภทของหน่วยงาน ลักษณะของหน่วยงาน ตำแหน่งงาน และฝ่ายงาน กลุ่มงาน แผนกของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ท (Likert) ข้อคำถามมีจำนวน 35 ข้อ ประกอบไปด้วย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 6 ข้อ ด้านความรู้ จำนวน 5 ข้อ ด้านทักษะทางปัญญา จำนวน 5 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ จำนวน 5 ข้อ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 ด้านคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิต จำนวน 4 ข้อ และด้านคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย จำนวน 7 ข้อ

เกณฑ์การแปลผล

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาตามความต้องการของสถานประกอบการ มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามความต้องการของสถานประกอบการ โดยจัดทำแบบสอบถามออนไลน์โดยใช้โปรแกรม Google Form โดยขอความอนุเคราะห์หน่วยงานภาครัฐ สถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนที่รับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา จำนวน 30 แห่ง ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ในการตอบแบบสอบถามดังกล่าว เมื่อสถานประกอบการตอบแบบสอบถามออนไลน์กลับคืนมาแล้วผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการ วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามความต้องการของสถานประกอบการ วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ตามความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการ

สถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนที่รับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 30 แห่ง ซึ่งครอบคลุมสถานศึกษา สถานสงเคราะห์ หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ และหน่วยงานเอกชน

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประเภทของหน่วยงานและลักษณะของหน่วยงาน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของหน่วยงาน		
หน่วยงานของรัฐ	24	80.00
หน่วยงานเอกชน	6	20.00
รวม	30	100.00
ลักษณะของหน่วยงาน		
สถานศึกษา	6	20.00
สถานสงเคราะห์	3	10.00
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	3	10.00
หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น	4	13.33
หน่วยงานด้านอาชีพและแรงงาน	2	6.67
หน่วยงานด้านสังคม คุ้มครองประพฤติ ศาล สาธารณสุข อื่นๆ	6	20.00
บริษัทเอกชน	6	20.00
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 80 และเป็นหน่วยงานเอกชน ร้อยละ 20 โดยมีลักษณะของหน่วยงานเป็นสถานศึกษา บริษัทเอกชน หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น สถานสงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานอาชีพและแรงงาน และหน่วยงานด้านสังคม คุ้มครองประพฤติ ศาล สาธารณสุข และอื่น ๆ ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นบุคลากรในสถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนที่รับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 37 คน โดยมีลักษณะของข้อมูลทั่วไปดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของตำแหน่งงาน และฝ่ายงาน กลุ่มงาน แผนกของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งงาน		
นักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนาสังคม	4	10.81
พนักงานคุ้มครองประพฤติชำนาญการ	4	10.81
นักจิตวิทยา นักจิตวิทยาคลินิก	3	8.11
ครูผู้สอน	3	8.11
นักจิตวิทยาประจำโรงเรียน	2	5.40
นักแนะแนวอาชีพ เจ้าหน้าที่งานแนะแนวอาชีพและการจัดหางาน	2	5.40

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ธุรการ นักจัดการงานทั่วไป	2	5.41
นักวิชาการศึกษา	3	8.11
นักวิชาการพัฒนาฝีมือแรงงาน พนักงานแรงงาน	2	5.41
นักทรัพยากรบุคคล เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมและพัฒนา	2	5.41
หัวหน้างาน	2	5.41
หัวหน้างานพัฒนาบุคลากร หัวหน้าแผนกทรัพยากรบุคคล เงินเดือนฯ	3	8.11
หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน	1	2.70
ผู้ช่วยหน่วยงานฝ่ายบริหาร รองหัวหน้าหน่วยงาน	2	5.40
ผู้จัดการแผนกบุคคล ผู้จัดการหน่วยงาน	2	5.40
รวม	37	100.00
ฝ่าย/กลุ่มงาน/แผนก		
งานแนะแนว (โรงเรียน)	3	8.11
ฝ่ายส่งเสริมการจัดการศึกษา	4	10.81
งานการศึกษาปฐมวัย	1	2.70
งานบริการนักศึกษา	1	2.70
ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา	2	5.41
ฝ่ายส่งเสริมการมีงานทำ งานแนะแนวอาชีพและการจัดหางาน	3	8.11
งานควบคุมการทำงานของคนต่างด้าว		
พัฒนาชุมชน	1	2.70
กลุ่มการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ฝ่ายสวัสดิการสังคม	5	13.51
กลุ่มคุมประพฤติพื้นที่	2	5.41
กลุ่มงานช่วยพิจารณาคดี	1	2.70
ทรัพยากรมนุษย์ หน่วยวางแผนและสรรหาบุคลากร ฝ่ายฝึกอบรม กลุ่ม	7	18.92
งานพัฒนาบุคลากร		
กองการเจ้าหน้าที่, งานการเจ้าหน้าที่	2	5.41
ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายยุทธศาสตร์,แผนงาน กลุ่มงานบริหาร งานธุรการ	5	13.51
รวม	37	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า บุคลากรในสถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนที่รับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีตำแหน่งงานในฝ่ายงานต่าง ๆ ครอบคลุม เช่น เป็นนักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนาสังคม พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ นักจิตวิทยา นักจิตวิทยาคลินิก หัวหน้างานพัฒนาบุคลากร หัวหน้าแผนกทรัพยากรบุคคล นักทรัพยากรบุคคล เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมและพัฒนา

2. ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญาด้านทักษะ

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิต ด้านคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ดังนี้

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.59	0.94	มากที่สุด
2. ด้านความรู้	4.12	0.96	มาก
3. ด้านทักษะทางปัญญา	4.02	1.01	มาก
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.49	0.94	มาก
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.18	0.86	มาก
6. ด้านคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิต	3.97	0.99	มาก
7. ด้านคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย	4.47	0.99	มาก
รวม	4.26	0.96	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า สถานประกอบการมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) โดยมีความพึงพอใจในด้านคุณธรรม จริยธรรมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมาคือด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.49$) ด้านคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.47$) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.18$) ด้านความรู้ ($\bar{X} = 4.12$) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{X} = 4.02$) และด้านคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิต ($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามความต้องการของสถานประกอบการ มีดังนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา

1) ด้านวิชาชีพ ได้แก่ การมีองค์ความรู้เฉพาะในการปฏิบัติงาน การประเมินโดยใช้เครื่องมือทางจิตวิทยาต่าง ๆ มีประสบการณ์ในการให้การปรึกษา ความรู้ทางกฎหมายแรงงาน การนำความรู้ทางจิตวิทยามาประยุกต์ในการทำงานกับผู้รับบริการ และการประยุกต์ใช้กับการจัดทำโครงการเพื่อให้ได้ผลที่ดีต่อผู้ใช้บริการ สามารถใช้เทคโนโลยี โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ปฏิบัติงานในสำนักงานและงานสารบรรณได้

1.1) การให้การปรึกษา เช่น การให้การปรึกษาให้ผู้รับบริการมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็งขึ้น การสร้างสัมพันธภาพ การเข้าถึงผู้รับบริการที่มีสภาพจิตใจที่ปิด เทคนิคการให้การปรึกษารายบุคคล และแบบกลุ่ม การให้การปรึกษาและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับผู้รับบริการ การให้การปรึกษาเพื่อสร้างแรงจูงใจ

1.2) จิตวิทยา เช่น การวิเคราะห์พฤติกรรมมนุษย์ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและความสามารถในการทำงานที่แตกต่างกัน ทักษะทางจิตวิทยา ทักษะการฟัง และการวิเคราะห์ข้อมูล วัฒนธรรมองค์กรที่มาฝึกงาน หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรที่นักศึกษาฝึกงาน จิตวิทยาการทำงานเป็นทีม

2) ด้านการคิด ได้แก่ การมีกระบวนการคิดนอกกรอบ การหาแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ความสามารถในการตัดสินใจ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก และมีกระบวนการคิดที่เป็นขั้นตอน

3) ด้านภาษาและการสื่อสาร ได้แก่ การมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศ ความสามารถด้านการสื่อสาร การใช้ภาษาในการเขียนรายงาน ภาษาราชการที่เหมาะสมกับบริบท ทักษะการเขียนเรียบเรียง การสื่อสารกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง และการประสานงาน

4) ด้านพฤติกรรมการทำงาน ได้แก่ การมีบุคลิกภาพที่ดี ความมั่นใจในตนเอง การแสดงออก การเข้าสังคม การวางตัวและการสนทนาที่เหมาะสม มีภาวะผู้นำ การกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าลงมือทำ การพัฒนาตนเองหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ การวางแผนงานให้เหมาะสมกับเวลางานที่ได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งจะเรียนรู้ มีความตั้งใจมุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตบริการ

5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบ มีวินัย มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ความเอาใจใส่และการศึกษาหาความรู้ในงาน และการตรงต่อเวลา

ทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา

1) ทักษะวิชาชีพทางจิตวิทยา ได้แก่ ทักษะการให้การปรึกษาด้านจิตวิทยา ทักษะการให้การปรึกษาที่มีความหลากหลาย ทักษะการใช้เครื่องมือทางจิตวิทยา ทักษะการวัดประเมินคุณลักษณะทางจิตวิทยาเบื้องต้น ทักษะการวิเคราะห์พฤติกรรมเบื้องต้นผ่านการสังเกต

2) ทักษะวิชาชีพในการทำงาน ได้แก่ ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ทักษะการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น Microsoft Word และ Microsoft Excel ทักษะด้านเทคโนโลยี การใช้อุปกรณ์สำนักงาน ความสามารถในการพิมพ์ดีด ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แรงงานสัมพันธ์ ความรู้เชิงวิชาการ เช่น การพิมพ์หนังสือราชการ

3) ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร ได้แก่ ทักษะด้านภาษาและการสื่อสารติดต่อประสานงาน ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ การสื่อสารและการพูดต่อหน้าชุมชน

4) ทักษะทางสังคมและการทำงาน ได้แก่ ทักษะในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ความกล้าแสดงออก ความรู้เกี่ยวกับองค์กร ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องขององค์กร ทักษะการเป็นผู้นำ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ทักษะการวางแผนและการประสานงาน ทักษะการสังเกตเมื่อเจอสถานการณ์ใหม่ ๆ ความใฝ่รู้ พัฒนาตัวเองให้ทันยุคสมัย ทักษะการจัดบันทึกและการเขียนเรียบเรียง การเขียนโครงการ มีไหวพริบในการแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน

อภิปรายผล

การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนในครั้งนี้ ทำการศึกษากับสถานประกอบการที่เป็นหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนที่รับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีลักษณะของหน่วยงานเป็นสถานศึกษา บริษัทเอกชน หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น สถานสงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานอาชีพ และแรงงาน และหน่วยงานด้านสังคม คุมประพฤติ ศาล สาธารณสุข และอื่นๆ โดยบุคลากรของสถานประกอบการที่รับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยาเป็นนักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนาสังคม พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ นักจิตวิทยา นักจิตวิทยาคลินิก หัวหน้างานพัฒนาบุคลากร หัวหน้าแผนกทรัพยากรบุคคล นักทรัพยากรบุคคล เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมและพัฒนา และอื่น ๆ

ผลการศึกษาคณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน พบว่า สถานประกอบการมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในด้านคุณธรรม จริยธรรมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ด้านคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา และด้านคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิตตามลำดับ ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาบัณฑิตตามแผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ระยะ 6 ปี (พ.ศ. 2565 - 2570) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ซึ่งให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานรองรับบริบทพลวัตของ การเปลี่ยนแปลง และเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ บัณฑิตมีอัตลักษณ์และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย อันได้แก่ การเป็นคนดี มีความรู้ดี บุคลิกภาพดี สุขภาพดี และเป็นพลเมืองดี (5 ดี) โดยเฉพาะผลการศึกษาที่แสดงถึงความพึงพอใจด้านคุณธรรมจริยธรรมซึ่งมีระดับสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าบัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้าน คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งประกอบด้วยความสามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรม และจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก นอกจากนี้ในการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรจิตวิทยายังได้มีการกำหนดให้มีรายวิชาจริยธรรม ในองค์การ เพื่อช่วยส่งเสริมจริยธรรมทั้งในระดับบุคคลและสังคม รวมทั้งการที่หลักสูตรจิตวิทยามีแนวปฏิบัติ ร่วมกันในการสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศทางจริยธรรมขึ้นในองค์การผ่านการจัดการเรียนการสอน อาทิ การเข้าเรียนตรงเวลา ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ออลสัน และ ลินดา (Olson and Linda, 1995 อ้างถึงใน สิวลี ศิริโล, 2556) ที่ได้กล่าวว่า บรรยากาศทางจริยธรรมเป็น ลักษณะภายในองค์การที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคล โดยที่บุคคลรับรู้เข้าใจตรงกัน เห็นความสำคัญและยึดถือ รวมถึงมีกระบวนการส่งเสริมพัฒนาด้านจริยธรรมอย่างเป็นระบบ

ในส่วนของระดับความพึงพอใจด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความพึงพอใจในระดับสูงรองลงมา นั้น จะเห็นได้ว่าทักษะดังกล่าวเป็นทักษะที่มีความสำคัญประการหนึ่งในการ ทำงาน ดังที่ ไสพ์แทค มาร์สแลนด์ และอัลเมอร์ (Syptak, Marsland & Ulmer, 1999) ได้กล่าวว่า การ สนับสนุนให้บุคคลพัฒนาทักษะทางสังคมในการทำงานสามารถเพิ่มความพึงพอใจ โดยความสัมพันธ์กับเพื่อน ร่วมงานจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรโดยรวม ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตรนั้น ทางหลักสูตร จิตวิทยาได้เล็งเห็นความสำคัญของทักษะดังกล่าว และมุ่งพัฒนาเสริมสร้างให้เกิดทักษะนี้ผ่านกิจกรรมการ เรียนการสอนที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทักษะนี้เป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ส่วนในด้าน คุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา และด้านคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิต นั้น พบว่า เป็น คุณลักษณะที่มีความสอดคล้องตามเจตนารมณ์ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัย ที่ว่า “บัณฑิตมีทักษะชีวิต จิตสาธารณะ และสู้งาน” ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถของบัณฑิตในการปรับตัวรู้เท่าทันกับการ เปลี่ยนแปลง และเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสม เพื่อดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ รวมทั้งสามารถเผชิญปัญหา ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง ประกอบด้วย ทักษะ 10 ประการ ดังนี้ คือ (1) ทักษะการตัดสินใจ (2) ทักษะการแก้ปัญหา (3) ทักษะการคิด สร้างสรรค์ (4) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (5) ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (6) ทักษะการ

สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล (7) ทักษะการตระหนักรู้ในตน (8) ทักษะการเข้าใจผู้อื่น (9) ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (10) ทักษะการจัดการกับความเครียด จิตสาธารณะ หมายถึง บัณฑิตมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ตระหนักรู้ และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน ช่วยเหลือสังคม ไม่ทำให้อื่นหรือสังคมเดือดร้อนได้รับความเสียหาย สูญเสีย หมายถึง บัณฑิตมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ขยัน มานะ อดทน มีความเพียร พยายาม มีวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ และมีความรับผิดชอบในการทำงาน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามความต้องการของสถานประกอบการ ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิชาชีพ ด้านการให้การปรึกษาและจิตวิทยา การใช้เครื่องมือทางจิตวิทยา การวิเคราะห์พฤติกรรม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน 2) ด้านการคิด ความสามารถในการคิดตัดสินใจ คิดวิเคราะห์ คิดเชิงระบบ คิดนอกกรอบ เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) ด้านภาษาและการสื่อสาร ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 4) ด้านพฤติกรรมการทำงาน บุคลิกภาพที่ดี กล้าแสดงออก ความเป็นผู้นำ และ 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรม การปฏิบัติตามระเบียบ มีวินัย ตรงต่อเวลา สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2556) ซึ่งได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ว่า สารวิชามีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าของผู้เรียนเองเพื่อให้เกิดทักษะต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมโดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา รวมทั้งการสื่อสารและการร่วมมือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต และความรับผิดชอบต่อผู้อื่นได้ และมีภาวะผู้นำ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาคคุณลักษณะของบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพา ตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ที่พบว่า คุณลักษณะที่โดดเด่น เหมาะแก่การเร่งสร้างให้เกิดเป็นคุณลักษณะของบัณฑิต ประกอบด้วย 1) มีคุณธรรมและจริยธรรมในตน ในวิชาชีพ และในสังคม 2) มีความรู้ความสามารถอย่างลึกซึ้งตามสาขาวิชาชีพ 3) มีความสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร 4) มีสมรรถภาพ และสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ และ 5) เป็นพลเมืองที่ดีสามารถบริหารความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นได้ มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

นอกจากนี้ทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา ประกอบไปด้วย 4 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะวิชาชีพทางจิตวิทยา ในการให้การปรึกษาด้านจิตวิทยา การใช้เครื่องมือทางจิตวิทยาที่หลากหลาย ทักษะการวิเคราะห์พฤติกรรมเบื้องต้น 2) ทักษะวิชาชีพในการทำงาน การใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีและอุปกรณ์สำนักงาน ความรู้เชิงวิชาการ 3) ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร การใช้ภาษาและการสื่อสารติดต่อประสานงาน การสื่อสารและการพูดต่อหน้าชุมชน และ 4) ทักษะทางสังคมและการทำงาน ในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ความรู้เกี่ยวกับองค์กร การเป็นผู้นำ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การวางแผนและการประสานงาน ในส่วนของคุณลักษณะบัณฑิตและทักษะที่จำเป็นของบัณฑิตตามความต้องการของสถานประกอบการนั้นจะเห็นได้ชัดเจนว่ามุ่งเน้นไปที่สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบัณฑิต (Hard Skills) เป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมรรถนะในการปฏิบัติงานทางด้านจิตวิทยา อาทิ การให้การปรึกษาทางจิตวิทยา การทดสอบและการประเมินทางจิตวิทยา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการทำงานบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ทางด้านจิตวิทยา เป็นต้น ซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการที่เป็นหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ริชาร์ด

เนลสัน โจนส์ (Richard Nelson-Jones, 2005 อ้างถึงใน นวลศิริ เปาโรหิตย์ และ เมธินันท์ ภิญญชน, 2552) ที่ระบุว่า นักจิตวิทยาผู้ที่ได้รับการฝึกฝนและเล่าเรียนมาในสาขาวิชาชีพโดยตรง จากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรอง และทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษามีอาชีพได้ต้องผ่านการฝึกฝนตามหลักสูตรของสถาบันนั้น ๆ เป็นเวลานาน และที่สำคัญต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องย่อมมีความรู้และความเชี่ยวชาญมากกว่าผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาที่อาจจะไม่ใช่มืออาชีพซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรในสถาบันการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ ตลอดจนมีโอกาสได้รับประสบการณ์ที่ดีในการเตรียมตนเองให้พร้อมต่อการทำงานในอนาคตได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ผู้ใช้บัณฑิตยังมีความต้องการให้บัณฑิตมีทักษะทางสังคมที่ใช้เพื่อปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม (Soft Skills) อันจะส่งผลดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น บัณฑิตที่ได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาความคิดเชิงบวก การเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการอารมณ์ของตนเอง จะทำให้สามารถจัดการปริมาณงานและให้บริการที่มากขึ้น เนื่องจากแนวโน้มของผู้ที่มีความต้องการใช้บริการทางจิตวิทยามีมากขึ้นในยุคปัจจุบัน อีกทั้งประเด็นเรื่องมนุษย์เป็นสิ่งที่สำคัญ สถานประกอบการต่าง ๆ ตระหนักถึงประเด็นนี้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานที่มีความสุขและการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาจากผู้ให้บัณฑิต ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่พบว่าความรู้ด้านจิตวิทยา ทักษะการบุคคล แรงงาน และจิตวิทยาการทำงาน ทักษะการสื่อสาร การวางแผน การจัดการกลยุทธ์ การวิเคราะห์ข้อมูล การทำงานเป็นทีม การเจรจาต่อรอง และเทคโนโลยี การมองโลกในแง่ดี การรับฟังความคิดเห็น ความพยายามและอดทน มีความสำคัญต่อการทำงานเป็นอย่างมาก (พิชามญช์ บุญสิทธิ์ และคณะ, 2565) และยังมีผลสอดคล้องกับแนวคิดของโกลแมน (Goleman, 1998) ซึ่งได้กล่าวว่า ทักษะทางสังคมเป็นความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพและสายสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตลอดจนสามารถที่จะค้นพบสิ่งที่เป็พื้นฐานร่วมกันของบุคคลในองค์กร และทำให้บุคคลในองค์กรมีความสามัคคีปรองดองกัน ทั้งนี้จากความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด มูลนิธิคาร์เนกี และศูนย์วิจัยสแตนฟอร์ด ได้ทำงานวิจัยพร้อมระบุว่า 85% ของการทำงานที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการมี Soft Skills ที่ดี หากขาด Soft Skills จะทำให้มาตรฐานการทำงานลดลง ประสิทธิภาพในการผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ ลดลงและยังส่งผลกระทบต่อการผลิตบุคลากรใหม่ ๆ ในวงกว้าง (หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, 2566) ดังนั้นบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาจึงต้องพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพและด้านทักษะสังคมในปัจจุบันเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษานี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่หลักสูตรจิตวิทยา เพื่อจะได้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา ผ่านการจัดการเรียนการสอนตามรายวิชาในหลักสูตรเพื่อมุ่งพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญในการปฏิบัติงาน อาทิ การให้การปรึกษาทางจิตวิทยา การใช้เครื่องมือทางด้านจิตวิทยา การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทักษะการติดต่อสื่อสารเพื่อการทำงานกฎหมายแรงงาน เป็นต้น รวมถึงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะช่วยเพิ่มคุณลักษณะอันพึงประสงค์และทักษะสำคัญให้แก่นักศึกษา เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดจากนักศึกษารุ่นพี่ไปสู่รุ่นน้องได้ อาทิ การจัดสัมมนาเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การนำเสนอผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในรูปแบบนิทรรศการหรือการเสวนา เป็นต้นซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวเป็นไปตามความต้องการของผู้ประกอบการอันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายทางวิชาชีพจิตวิทยาร่วมกับผู้ให้บัณฑิตในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูนต่อไป

2. ข้อค้นพบนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานในระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับการออกนโยบายที่ส่งเสริมให้หลักสูตรต่าง ๆ มีลักษณะเชิงบูรณาการร่วมกับคณะ ศูนย์ และสำนักการศึกษาภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานในการทำงานในยุคปัจจุบันอันเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน เช่น ทักษะทางดิจิทัล ทักษะการสื่อสารและภาษาต่างประเทศ ทักษะทางจิตวิทยา เป็นต้น

3. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาติดตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาที่ทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาเปลี่ยนแปลง และการเติบโตของงานของบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาในระยะยาว รวมถึงทำการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของบัณฑิตในสถานประกอบการประเภทต่าง ๆ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาสำรวจพบว่าผู้ประกอบการต้องการให้บัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตร สาขาวิชาจิตวิทยา มีคุณลักษณะสำคัญที่ครอบคลุมทั้งสมรรถนะหลักของวิชาชีพ และทักษะการทำงานด้านต่าง ๆ ซึ่งหลักสูตรจิตวิทยาสามารถนำไปออกแบบรายวิชาที่ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น จิตวิทยาการปรึกษาในภาวะวิกฤต จิตวิทยาความเป็นผู้นำ การพัฒนาบุคลิกภาพนักจิตวิทยามีอาชีพ การประยุกต์ใช้เครื่องมือทางจิตวิทยาในการทำงานในหน่วยงานที่มีลักษณะเฉพาะ ภาษาอังกฤษในการทำงาน วิชาชีพทางจิตวิทยา การประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กับการทำงานด้านจิตวิทยา เป็นต้น เพื่อให้หลักสูตรสามารถพัฒนานักศึกษาสาขาจิตวิทยาได้อย่างมีคุณภาพตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตในยุคปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์จิรา ปานลิ้ม. (2558). *คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของพนักงานตามทัศนะของนายจ้างในจังหวัดสมุทรสาคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. <http://cmuir.cmu.ac.th/bitstream/6653943832/39648/3/FULL.pdf>.
- ชนากานต์ สุวรรณรัตน์ศรี, ฉัตรมณี บัววรรณ และ ชุตติกร ปรงเกียรติ. (มีนาคม, 2562). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบุคลากรในยุคประเทศไทย 4.0* [เอกสารนำเสนอในที่ประชุม], การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์ และ เมธินันท์ ภิญโญชน. (2552). *คู่มือให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้อื่น*. สำนักพิมพ์บีมีเดีย.
- พิชามญช์ บุญสิทธิ์, เครือมาศ ชาวไร่เงิน และ กิตติพัฒน์ แสงงาม. (2565). การศึกษาแนวโน้มความต้องการในการเปิดหลักสูตร ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 16(2), 148-165.
- ภูริเดช พาหุยุทธ์, ผกาพรรณ นันทะเสน, กรรณิการ์ แสนสุภา และ เอื้อทิพย์ คงกระพันธ์. (2565). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ*, 5(6), 63-78.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2565). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2563* (รายงานการวิจัย). สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2564). *แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ระยะ 6 ปี (พ.ศ. 2565 - 2570)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. ส. เจริญการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิริญา พงคณาณาน, ธร สุนทรายุทธ และ สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์. (2557). คุณลักษณะของบัณฑิต
มหาวิทยาลัยบูรพาตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565). *วารสาร
การศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 10(1), 297-307.
- สิวลี ศิริโล. (2556). *จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. (13-15 เมษายน 2566). *4 Soft Skills สร้างทักษะที่ไม่มีใครแทนได้*.
ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล, [https://tu.ac.th/uploads/media/clipping66/apr/%2016%20เม.ย.
66.pdf](https://tu.ac.th/uploads/media/clipping66/apr/%2016%20เม.ย.66.pdf)
- Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. New York: Bantam Books.
- Syptak, J.M., Marsland, D.W., & Ulmer, D. (1999). *Job satisfaction: Putting theory into practice*.
Family Practice Management.